

УДК 658.5:004.738.5

JEL Classification: L21, M21, O33

DOI: 10.20535/2307-5651.33.2025.335893

Плесюк О. С.

аспірант

ORCID ID: 0000-0002-9480-9198

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**Plesiuk Oleksii**

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ БІЗНЕСУ

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF ENTERPRISE DEVELOPMENT MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF DIGITAL BUSINESS TRANSFORMATIONS

Управління розвитком підприємств має досліджуватись у контексті масових цифрових трансформацій бізнесу. Метою дослідження було узагальнення засад управління розвитком підприємств. Для досягнення поставленої мети були використані методи аналізу, синтезу, узагальнення. Встановлено, теорії пояснюють розвиток підприємств із різних позицій – від економічної природи ведення бізнесу, психологічних і культурних характеристик споживачів продукції і до ресурсно-інноваційних ідей управління. Доведено, що найкращим варіантом актуалізації теоретико-методичних засад управління розвитком підприємств в умовах цифрових трансформацій бізнесу є використання комбінації класичних теорій, наприклад, інноваційної, ресурсної та теорії життєвого циклу суб'єкта господарювання із принципами адаптивного менеджменту.

Ключові слова: розвиток підприємства, управління підприємством, цифровізація, цифрові трансформації, бізнес, управління розвитком підприємства.

The study of the theoretical and methodological principles of enterprise development management in the context of digital transformations is extremely relevant, as it contributes to the adaptation of business to new realities, increasing the efficiency of management decisions and forming a strategy for sustainable development in the digital era. Business digitalization is a priority at the state level in many countries, including Ukraine. Effective enterprise development management in this context has a direct impact on economic growth, innovative activity and integration into global markets. The purpose of the study was to generalize the theoretical and methodological principles of enterprise development management, which were formed historically on the basis of classical theories of cyclical development and the evolution of entrepreneurial activity, and to assess their suitability for use at the applied level in the context of digital business transformations. To achieve this goal, methods of analysis, synthesis and generalization were used. It has been established that the current state of evolution of theories of entrepreneurship and enterprise development management is characterized by multivariate and interdisciplinary nature: currently, several popular theories stand out, each of which explains the development of enterprises from different positions – from the economic nature of doing business, psychological and cultural characteristics of consumers of firm products and to resource-innovative ideas of business management. It has been found that classical theoretical approaches have certain limitations for their use in modern conditions of doing business, since they are characterized by the absence of the idea of the need to take into account dynamic changes in the external environment of the enterprise. This limitation provokes the emergence of new adaptive and innovative concepts of enterprise development management. It has been proven that the best option for updating the theoretical and methodological principles of enterprise development management in the context of digital business transformations is to use a combination of several classical theories, for example, innovation, resource and life cycle theories of a business entity with the principles of adaptive management.

Keywords: enterprise development, enterprise management, digitalization, digital transformation, business, enterprise development management.

Постановка проблеми. Сучасні умови ведення бізнесу у значній мірі визначаються впливом цифрових трансформацій, здатність до яких стала визначальним фактором забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, автоматизація бізнес-процесів, повсюдне запровадження штучного інтелекту та аналізу великих масивів даних змінюють класичні практики ведення бізнесу та вимагають від

суб'єктів господарювання оперативного розроблення та швидкого запровадження нових моделей управління їх розвитком на короткострокову та довгострокову перспективу. У пошуку ефективних управлінських рішень менеджмент компаній часто звертається до теорій управлінської науки, шукаючи відповідей на актуальні прикладні проблеми у відомих науковців і дослідників. Існуючі класичні підходи до управління розвитком підприємства заслуговують нині на нове прочитання

та оцінювання рівня їх придатності до використання в умовах цифрової перебудови бізнес-процесів. Дослідження фундаментальних теоретико-методологічних засад управління розвитком підприємств в умовах цифрових трансформацій набуває особливої актуальності, оскільки дасть змогу відповісти на питання щодо можливості адаптації принципів економічного виживання українського бізнесу до нових реалій і ризиків цифрового економічного простору та допоможе формалізувати орієнтири для розробки стратегії розвитку підприємств у цифрову епоху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика пошуку та фундаменталізації концептуальних засад розвитку підприємств предметно розглядається багатьма сучасними дослідниками, і майже завжди супроводжується врахуванням певних управлінських особливостей та проблем цього процесу. Також у фокусі фахових публікацій часто опиняються підвиди або функціональні напрями розвитку підприємств, які мають власні характерні риси, які трансформуються під впливом цифровізації, та мають отримати власне науково-теоретичне підґрунтя для успішної реалізації на прикладному рівні. Наприклад, Ткачук В. І., Булуй О. Г. досліджують управління рішеннями щодо розвитку інноваційного підприємництва на засадах сталості [1], Шелест Т. М. вивчає та узагальнює теоретико-методичні підходи до оцінювання системи управління підприємствами в напрямі інноваційно-орієнтованого розвитку [2], Лозова О. В., Кужель Н. Л., Кужель О. В. виявляють та прогнозують особливості управління стратегічними змінами підприємства в контексті довгострокового розвитку вітчизняних компаній під час війни та в поствоєнний період [3], Іванюк У. В., Галаз Л. В. уточнюють і розширюють концепційні положення управлінського моделювання в системі стратегічного менеджменту розвитку підприємства [4], Олійник Т. І., Дубина В. В. описують характерні риси управління стратегічним розвитком аграрних підприємств для досягнення їх ефективної конкурентоспроможності [5], Куряча Н. В., Біліченко Ю. Є. розглядають можливості оптимізації управління розвитком підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища [6], Гаврась Д. Р., Ємельянов О. Ю. висвітлюють теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємств [7], Свистович А. П., Любчинський Л. І., Кононенко О. А., Скворцов М. Е., Яригін П. Ю., Цвик С. Р. систематизують принципи формування та структури механізму управління сталим розвитком підприємства [8], Чикуркова А. Д., Харченко Б. С. фокусують увагу на можливостях реалізації конкурентних стратегій на засадах бенчмаркінгового підходу в управлінні економічним розвитком підприємств [9], Сахацький М. М. окреслює пріоритети державної регуляторної політики з управління розвитком аграрного підприємництва [10]. Отже, вивчення питання управління розвитком сучасних підприємств набуває різних контекстів, та має хороший науковий бекграунд, який, однак, потрібно оновлювати із урахуванням тенденцій до поширення явища цифровізації у економічному просторі ведення бізнесу.

У статті було вчинено спробу встановити, які аспекти та базові положення існуючих теорій управління розвитком підприємств придатні для використання менеджментом сучасних суб'єктів гос-

подарювання під час розробки стратегій цифрових трансформацій бізнесу, необхідних для його економічного виживання у мінливих умовах ведення підприємницької діяльності.

Формування цілей статті. Метою дослідження є узагальнення теоретико-методичних засад управління розвитком підприємств, які сформувались історично на підґрунті класичних теорій циклічності розвитку та еволюції підприємницької діяльності, та оцінювання їх придатності до використання на прикладному рівні в умовах цифрових трансформацій бізнесу.

Виклад основного матеріалу. У концепціях науки менеджменту натеper виокремлюються такі теорії розвитку підприємництва: теорія економічного підприємництва, соціологічна теорія, теорія інновацій, психологічна теорія, культурна теорія, ресурсно-орієнтована теорія, теорія ефектуатії, теорія соціальних мереж, теорія людського капіталу, інституційна теорія, теорія переносу знань, теорія креативності 4П, теорія прибутку, теорія можливостей, теорія власності [11].

Теорія економічного підприємництва фокусується на економічних факторах розвитку бізнесу та підтримує ідею Й. Шумпетера щодо інноваційності та необхідності творчого руйнування застарілих практик ведення бізнесу. Соціологічна теорія вивчає вплив суспільства, його груп і культури на підприємницьку поведінку. Теорія інновацій ґрунтується на твердженні, що розвиток і інновації є синонімами, і перше згадане явище напряму пов'язане з другим. Психологічні теорії підприємництва засновані на врахуванні індивідуальних особливостей управлінців і стейкхолдерів, а також на ментальних процесах, які мають місце в управлінській діяльності. Культурна теорія має на меті донести до менеджменту необхідність врахування культурних особливостей, цінностей, вірувань і інших аспектів при визначенні шляхів і орієнтирів для реалізації підприємництва у певному регіоні. Ресурсно-орієнтована теорія вказує на важливість існування у підприємства постійного доступу до необхідних корпоративних ресурсів. Теорія ефектуатії має в основі припущення, що підприємці починають ведення бізнесу, користуючись доступними для них засобами та активами, і постійно коригують свої економічні цілі відповідно до появи нових можливостей чи виникнення обмежень. Ця теорія чітко наголошує на важливості таких характеристик сучасного менеджменту, як адаптивність, експериментування та використання існуючих у конкретний момент часу ресурсів для досягнення підприємницького успіху. Ефектуатія підкреслює динамічний характер підприємництва та діяльності суб'єктів господарювання на ринках товарів і послуг. Теорія соціальних мереж наголошує на важливості соціальних зв'язків для ведення бізнесу у сучасних умовах. Соціальні зв'язки формують надійні логістичні та комунікаційні канали, сприяють налагодженню тривалих партнерств. Ця теорія добре слугує потребі розвитку бізнесу під впливом цифрових трансформацій, адже більшість соціальних контактів нині з'являються та підтримуються саме у цифровому просторі. Теорія людського капіталу сформована із переконання щодо того, що людський ресурс є основним для отримання конкурентних переваг сучасним бізнесом, а тому потребує інвестицій у формування навиків, компетенцій і вмінь працівників підприємств, які націлені на довгострокову

успішну економічну діяльність. У межах інституційної теорії науковцями досліджується, як саме формальні та неформальні інституції та результати їх існування, такі як закони, правила, норми, звичаї та цінності, впливають на підприємницьку діяльність. У теорії переносу знань стверджується, що існуючі підприємства можуть транслювати свій досвід, напрацювання, кращі практики у економічне середовище, у якому їх можуть знайти та використати для підвищення рівня ефективності власної роботи інші компанії, наприклад, новостворені. Теорія креативності 4П поєднує увагу менеджменту до чотирьох аспектів: П1 – особи (особистості) – працівника або клієнта, який демонструє індивідуальні характеристики та риси, що сприяють креативності під час прийняття управлінських рішень у бізнесі; П2 – процесу, що відповідає за методи та техніки, які використовуються управлінським персоналом для генерування та втілення креативних ідей; П3 – преси, що означає, що існують фактори навколишнього середовища, які впливають на підприємницьку креативність, такі як, наприклад, організаційна культура та зовнішній вплив регуляторних органів; П4 – продукт, отже, у результатів творчого, креативного процесу підприємство отримує такі результати, як нові продукти, послуги або бізнес-моделі. Згідно теорії прибутку – основний економічний ефект від підприємницької діяльності – прибуток – є причиною того, що підприємство бере на себе ризики, іноді невинуваті, з метою максимізувати цей ефект у кількісному вираженні. Теорія можливостей відповідає своїй назві та наголошує на тому, що суть успішного підприємництва полягає у здатності його очільника або управлінця зрозуміти та використати наявні можливості з оптимальним для суб'єкта господарювання результатом. Теорія власності або теорія прав власності, досліджує взаємозв'язки між володінням ресурсами, дотриманням права власності, контролем цього процесу з боку владних структур та економічними результатами підприємницької діяльності. Прихильники цієї теорії стверджують, що захищені права власності та налагоджена на державному рівні протидія їх порушенню є вирішальними для сталого розвитку підприємництва [11].

Із теоретичної площини основ розвитку та еволюції підприємництва беруть свій початок наукові теорії управління розвитком підприємств. Усі вони містять у собі спроби вчених пояснити, як відбувається економічне зростання підприємств, як саме відбувається їх адаптація до змін навколишнього середовища і як компанії через механізми прийняття управлінських рішень реагують на умови існування бізнесу та й удосконалюють внутрішні бізнес-процеси у відповідності до викликів нових економічних тенденцій.

Куряча Н. В., Біліченко Ю. Є. зазначають, що управління розвитком підприємства охоплює процеси, пов'язані з удосконаленням організаційної структури, модернізацією виробництва, впровадженням нових технологій та розробкою нових продуктів або послуг [6, с. 471]. Класики наукової царини розвитку підприємств та основоположники науки управління в цілому, такі як А. Сміт, Ж.-Б. Сей, А. Маршалл вважали, що розвиток підприємства відбувається у результаті нагромадження ним капіталу та поділу праці, що викликає підвищення рівня її продуктивності, і у комплексі – капітал і продуктивна праця – є рушіями розвитку під-

приємства. Основними завданнями менеджменту компанії у межах цієї теорії мають бути управління капіталом (фінансовий менеджмент, інвестиційний менеджмент) та управління персоналом (кадровий менеджмент, HR-менеджмент).

Кожна наукова теорія має свої обмеження, інакше еволюції наукової думки просто не відбувалося б – не було б для цього причин. Обмеженням класичної теорії управління розвитком підприємств є нівелювання, а простіше – не врахування її прибічниками факторів зовнішнього середовища діяльності підприємства, інновацій, які з'являються на ринках. Це аспект спрямовує до висновку, що класична теорія у її базових формулюваннях і постулатах є непридатною для формування теоретико-методичних засад управління розвитком підприємств під впливом цифрових трансформацій бізнесу, адже фактор інноваційності у ній лишається поза увагою.

Представники теорії життєвого циклу підприємства, такі як Л. Грейнер, І. Адісес, Л. Ларсон справедливо вважають, що підприємства у своїй діяльності проходять такі етапи «економічного життя»: зародження, зростання, зрілість, спад або трансформація бізнесу. Саме на етапі трансформації ця теорія демонструє свою придатність до застосування підприємствами, які знаходяться на шляху цифрової перебудови власного бізнесу. На кожному етапі життєвого циклу підприємство потребує використання різних моделей управління, більшої або меншої кількості різних ресурсів і змін у організаційній структурі. Тому цю теорію не можна вважати науково завершеною, «закритою» – вона здатна змінюватися під впливом тих обставин, які вимагають оновлення підходів до прийняття управлінських рішень з метою забезпечення максимального рівня ефективності функціонування підприємства на кожному етапі його існування та розвитку.

Адепти еволюційної теорії управління розвитком підприємства, серед яких особливо помітними фігурами є Р. Нельсон, С. Вінтер, вважають, що суб'єкти господарювання розвиваються шляхом варіацій, відбору і використання практик, які продемонстрували свою ефективність у минулому та були найуспішнішими. Такий підхід схожий до ідей біологічної еволюції видів, і акцент також зроблено на необхідності та здатності підприємства до адаптації до змін зовнішнього середовища. Без адаптації на компанію чекає програв у конкурентній боротьбі, і вона буде змушена піти з ринку, що означитиме її економічну «смерть», подібну до вимирання слабких особин у процесі природного відбору.

Ресурсна теорія (Resource-Based View, RBV) та її найвідоміші представники Б. Вернерфельт та Дж. Барні висловлюють ідею про те, що підприємства розвиваються завдяки наявним у них унікальним внутрішнім ресурсам (зокрема, людському капіталу, інтелектуальному потенціалу, технологічним, креативним, творчим рішенням), які конкурентам важко повторити у своїй діяльності. Таким чином, в основу розвитку підприємства покладено внутрішній потенціал суб'єкта господарювання, а роль менеджменту – це своєчасно ідентифікувати та примножити унікальні ресурсні переваги компанії. До цієї теорії добре «пасують» принципи людиноцентризму, а також інноваційного управління. Цифрова трансформація бізнес-процесів для сучасних

підприємств також може стати важливим внутрішнім ресурсом, здатним генерувати нематеріальні активи та отримувати від них прибуток.

Інституціональна теорія, уособлена у таких вчених, як П. ДіМаджіо та В. Скотт, сфокусована на ідеї, що розвиток підприємства відбувається під впливом соціальних очікувань і норм, правил і вимог регуляторного середовища та бажань і потреб основних категорій стейкхолдерів. Спрощено, можна сказати, що управління розвитком підприємства відбувається у тому напрямі, який є найбільш бажаним для учасників ринку, і рухається за траєкторією, що не виходить за межі впливу його регуляторів, зокрема, владних і законодавчих структур. Важливим завданням для управлінського персоналу в межах використання цієї теорії є балансування інтересів стейкхолдерів, і визначення та підтримання оптимальних співвідношень між можливістю задовольнити очікування усіх, не порушивши при цьому норми законів.

Теорія стратегічного менеджменту є однією із найвідоміших у науковій площині науки управління. Її представники М. Портер, Г. Мінцберг висловили гіпотезу, що розвиток підприємства відбувається за траєкторією обраної стратегії бізнесу, яка, у свою чергу, базується на результатах аналізу внутрішніх можливостей і зовнішніх загроз діяльності підприємства. Її методичну основу становлять SWOT, PEST, PESTEL, конкурентний аналіз. На нашу думку, явище розвитку підприємства є невидільним від поняття стратегії або стратегічного менеджменту, оскільки усі вони спрямовані до майбутнього часу, пов'язані з очікуваним станом підприємства у перспективі. Однак, справедливо вимагати від менеджменту компанії, аби траєкторія його розвитку проходила у відповідності до стратегічних орієнтирів, формалізованих у його генеральній стратегії.

Інноваційна теорія розвитку підприємства (представник – Й. Шумпетер) акцентує увагу менеджерів компаній та їх власників на тому, що вони розвиваються завдяки активному використанню інновацій, підтримці та реалізації підприємницьких ініціатив та «творчому руйнуванню» (creative destruction – процес, який передбачає, що нова версія продукту, послуги, процесу, тощо, повністю заміщує, руйнує попередню). Інновації змінюють ринок, ініціюють та супроводжують його еволюцію, дають змогу його учасникам економічно зростати. Ця теорія, на нашу думку, відповідає потребам і стану підприємства, яке опинилося в умовах цифрових трансформацій бізнесу.

Контент-аналіз джерел наукової літератури змушує погодитись із тим, що «управління розвитком підприємства в умовах ринкової нестабільності вимагає застосування адаптивного управління, інноваційних підходів та сучасних аналітичних інструментів. Адаптивне управління дозволяє підприємствам гнучко реагувати на зміни ринку, тоді як інновації сприяють створенню нових можливостей для розвитку» [6, с.472]. Така дослідницька позиція спрямовує до думки, що нині формується адаптивна теорія управління розвитком підприємства, яка має певні риси еволюційної теорії, оскільки у процесі адаптації і можуть сформуватися ті ефективні практики менеджменту, які будуть використовуватись у майбутньому. З іншого боку, ця теорія демонструє риси інноваційної теорії, визнаючи,

що завдяки інноваціям можливо якісно змінити установлені традиції ведення бізнесу та перевести їх у більш ефективну площину, з новими ресурсами та клієнтами, наприклад, у цифрових простір.

Таким чином, доходимо висновку, що найбільш придатними для використання менеджментом сучасних підприємств під час розробки стратегій цифрових трансформацій бізнесу, необхідних для їх економічного виживання у сучасних умовах ведення підприємницької діяльності можна вважати інноваційну теорію, ресурсну теорію підприємства, теорію життєвого циклу підприємства та теорію адаптивного управління. До слова, лише остання теорія повністю фокусується на процесі менеджменту, у той час, як решта теоретико-методичних підходів охоплюють ідеологію усього процесу розвитку підприємства, а не лише управління ним. Аргументом на користь використання принципів інноваційної теорії розвитку підприємств на поточному етапі цифровізації економічних відносин вважаємо те, що цифровий розвиток тісно пов'язаний з інноваціями, у першу чергу, із тими, які походять із технологічного сектора або які пов'язані з інформаційними системами (наприклад, інтеграція комплексних ІТ-рішень у процеси виробництва, розподілу, використання корпоративних ресурсів, автоматизація господарських і управлінських процесів, використання штучного інтелекту у процесі прийняття управлінських рішень і у ризик-менеджменті, тощо). У постулатах інноваційної теорії результат розвитку підприємства – економічний, соціальний або інший – розуміється як наслідок новаторських змін традиційних бізнесових практик і прийомів, використання ноу-хау, які надають стратегічні переваги у боротьбі з конкурентами. Під час застосування інноваційної теорії для управління розвитком підприємств на прикладному рівні менеджерам варто сфокусуватись на тому, що цифрові рішення – це рушій не лише для досягнення високих показників ефективності бізнесу, а й засіб забезпечення його економічної безпеки (наприклад, через кіберзахист або ідентифікацію і усунення цифрових ризиків).

Придатність ресурсної теорії для управління розвитком підприємства під впливом цифрових трансформацій пояснюється тим, що цифрові ресурси сучасної компанії (її дані, ІТ-інфраструктура, цифрова екосистема, цифрова грамотність працівників та цифрові компетенції управлінського персоналу) є стратегічними активами, які приносять економічний ефект впродовж тривалого проміжку часу, що розпочнеться із певним затриманням від моменту початку їх використання, тобто у майбутньому. Рівень цифрової зрілості бізнесу визначає, наскільки менеджмент підприємства націлений на захист своїх активів та готовий створювати конкурентні переваги шляхом використання цифрових технологій. Прикладом застосування цієї теорії на практиці може бути оцінка того, як внутрішні цифрові ресурси посилюють захисний ефект від управління ризиками у процесі безпеки орієнтованого менеджменту підприємства, спрямованого на досягнення цілей його розвитку.

Теорія життєвого циклу підприємства може використовуватись під час управління його розвитком, оскільки на різних етапах цифровізації бізнес-процесів суб'єкт господарювання потребує різних управлінських стратегій і тактик. Наприклад, на етапі зростання

цифровізація може супроводжуватись високими ризиками (кібератаки, втрати даних), що активізує потребу у спрямуванні ресурсів на управління ними, інформаційною та економічною безпекою, а на стадії зрілості – управлінські зусилля доцільно буде спрямувати у площини фінансового та стратегічного менеджменту. На практиці варто проводити зіставлення кожного етапу цифрового розвитку підприємства з резервами та корпоративними ресурсами, необхідними для підвищення ефективності управління бізнесом в цілому.

Отже, найкращим варіантом актуалізації теоретико-методичних засад управління розвитком підприємств в умовах цифрових трансформацій бізнесу є використання комбінації кількох класичних теорій, наприклад, інноваційної, ресурсної та теорії життєвого циклу суб'єкта господарювання із принципами адаптивного менеджменту.

Висновки. Дослідження теоретико-методичних засад управління розвитком підприємств в умовах цифрових трансформацій бізнесу дало змогу зробити такі висновки.

1. Сучасний стан еволюції теорій підприємництва та управління розвитком підприємства характеризується багатоваріантністю та міждисциплінарністю: натеper виділяється кілька популярних теорій, кожна з яких пояснює розвиток підприємств із різних позицій – від економічної природи ведення бізнесу, психологічних і культурних характеристик споживачів продукції фірм і до ресурсно-інноваційних ідей управління бізнесом. Однак, класичні теоретичні підходи мають певні обмеження для використання їх у сучасних умо-

вах ведення підприємницької діяльності, оскільки для них характерною є відсутність ідеї необхідності врахування динамічних змін зовнішнього середовища підприємства. Це обмеження провокує появу нових адаптивних та інноваційних концепцій управління розвитком підприємств.

2. Не всі теорії управління розвитком підприємств враховують вплив цифрових трансформацій на управлінські процеси та на стратегічні цілі, яких прагне досягти компанія у результаті свого розвитку, нарощення економічного та інтелектуального капіталу, тощо. Однак, такі парадигми, як теорія соціальних мереж, ресурсна теорія, інноваційна теорія, теорія життєвого циклу, а також адаптивна теорія управління здатні ефективно застосовуватись у сучасних реаліях цифровізації бізнесу – завдяки фокусу на інноваціях, внутрішньому потенціалі, динамічній адаптації, трансформаціях і цифровізації бізнес-процесів і гнучкості у прийнятті управлінських рішень.

3. У період активної цифровізації економічного середовища для управління розвитком підприємств доцільно використовувати інноваційну, ресурсну теорії та теорію життєвого циклу. Новим напрямом у науці менеджменту можна вважати адаптивну теорію управління, яка, на думку багатьох вчених, найкраще відповідає сучасному динамічному та цифровому бізнес-середовищу.

Перспективи подальших досліджень полягають у формалізації парадигмальних засад сучасної теорії управління розвитком підприємств, придатної для використання менеджментом підприємств в умовах цифрових трансформацій бізнесу.

Література:

1. Ткачук В. І., Булуй О. Г. Управління рішеннями щодо розвитку інноваційного підприємництва на засадах сталості. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 20. С. 22–28.
2. Шелест Т. М. Теоретико-методичні підходи до оцінювання системи управління підприємствами в напрямі інноваційно-орієнтованого розвитку. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Економіка*. 2021. Вип. 10. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/383> (дата звернення: 03.05.2025).
3. Лозова О. В., Кужель Н. Л., Кужель О. В. Управління стратегічними змінами підприємства в контексті довгострокового розвитку вітчизняних компаній під час війни та в поствоєнний період. *Бізнес Інформ*. 2024. № 8. С. 386–392.
4. Іванюк У. В., Галаз Л. В. Концепційні положення управлінського моделювання в системі стратегічного менеджменту розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2024. № 8. С. 393–399.
5. Олійник Т. І., Дубина В. В. Управління стратегічним розвитком аграрних підприємств для досягнення їх ефективної конкурентоспроможності. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 231–239.
6. Куряча Н. В., Біліченко Ю. Є. Оптимізація управління розвитком підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 470–477.
7. Гаврась Д. Р., Ємельянов О. Ю. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2024. № 10(1). С. 46–52.
8. Свистович А. П., Любчинський Л. І., Кононенко О. А., Скворцов М. Е., Яригін П. Ю., Цвик С. Р. Принципи формування та структура механізму управління сталим розвитком підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2024. № 1(1). С. 148–160.
9. Чикуркова А. Д., Харченко Б. С. Реалізація конкурентних стратегій на засадах бенчмаркінгового підходу в управлінні економічним розвитком підприємств. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4440> (дата звернення: 03.05.2025).
10. Сахацький М. М. Пріоритети державної регуляторної політики з управління розвитком аграрного підприємництва. *Агросвіт*. 2024. № 16. С. 177–183.
11. Adams S. 15 Theories of Entrepreneurship: All You Need To Know About. 2025. URL: <https://theknowledgeacademy.com/blog/theories-of-entrepreneurship/> (дата звернення: 03.05.2025).

References:

1. Tkachuk V. I., Bului O. H. (2024). Upravlinnia rishenniamy shchodo rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva na zasadakh stalosti [Decision-making management for the development of innovative entrepreneurship based on sustainability]. *Investitsii: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, No. 20, pp. 22–28.
2. Shelest T. M. (2021). Teoretyko-metodychni pidkhody do otsiniuvannia systemy upravlinnia pidpriemstvamy v napriami innovatsiino-orientovanoho rozvytku [Theoretical and methodological approaches to assessing the management system of enterprises

in the direction of innovation-oriented development]. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii: Ekonomika – Adaptive Management: Theory and Practice. Series: Economics*, Issue 10. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/383> (дата звернення: 03.05.2025).

3. Lozova O. V., Kuzhel N. L., Kuzhel O. V. (2024). Upravlinnia stratehichnymy zminamy pidpriemstva v konteksti dovhostrokovoho rozvytku vitchyznanykh kompanii pid chas viiny ta v postvoiennyi period [Strategic change management of enterprises in the context of long-term development of domestic companies during and after the war]. *Biznes Inform – Business Inform*, No. 8, pp. 386–392.

4. Ivaniuk U. V., Halaz L. V. (2024). Kontseptsiiini polozhennia upravlinskoho modeliuvannia v systemi stratehichnoho menedzhmentu rozvytku pidpriemstva [Conceptual principles of managerial modeling in the strategic management system of enterprise development]. *Biznes Inform – Business Inform*, No. 8, pp. 393–399.

5. Oliinyk T. I., Dubyna V. V. (2024). Upravlinnia stratehichnym rozvytkom ahrarykh pidpriemstv dlia dosiahnennia yikh efektyvnoi konkurentospromozhnosti [Strategic development management of agricultural enterprises to achieve their effective competitiveness]. *Biznes Inform – Business Inform*, No. 10, pp. 231–239.

6. Kuriacha N. V., Bilichenko Yu. Ye. (2024). Optymizatsiia upravlinnia rozvytkom pidpriemstva v umovakh nestabilnoho rynkovoho seredovyscha [Optimization of enterprise development management in conditions of an unstable market environment]. *Biznes Inform – Business Inform*, No. 10, pp. 470–477.

7. Havras D. R., Yemelianov O. Yu. (2024). Teoretyko-metodychni zasady informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia innovatsiynym rozvytkom pidpriemstv [Theoretical and methodological principles of information support for managing innovative development of enterprises]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Serii: Ekonomichni nauky – International Scientific Journal "Internauka". Series: Economic Sciences*, No. 10(1), pp. 46–52.

8. Svystovych A. P., Liubchynskyi L. I., Kononenko O. A., Skvortsov M. E., Yaryhin P. Yu., Tsyvk S. R. (2024). Pryntsypy formuvannia ta struktura mekhanizmu upravlinnia stalyim rozvytkom pidpriemstva [Principles of formation and structure of the mechanism for managing sustainable enterprise development]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Serii: Ekonomichni nauky – International Scientific Journal "Internauka". Series: Economic Sciences*, No. 1(1), pp. 148–160.

9. Chykurkova A. D., Kharchenko B. S. (2024). Realizatsiia konkurentnykh stratehii na zasadakh benchmarkingu v upravlinni ekonomichnym rozvytkom pidpriemstv [Implementation of competitive strategies based on benchmarking in managing the economic development of enterprises]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, No. 8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4440> (accessed on: 03.05.2025).

10. Sakhatskyi M. M. (2024). Priorityty derzhavnoi rehuliatornoj polityky z upravlinnia rozvytkom ahrarynoho pidpriemnytstva [Priorities of state regulatory policy in managing the development of agricultural entrepreneurship]. *Ahrosvit – Agrosvit*, No. 16, pp. 177–183.

11. Adams S. (2025). 15 Theories of Entrepreneurship: All You Need To Know About. URL: <https://theknowledgeacademy.com/blog/theories-of-entrepreneurship/> (accessed on: 03.05.2025).

Стаття надійшла до редакції 05.05.2025

Стаття опублікована 30.06.2025